

מראי מקומות - יבמות

כז:

א. בעלת הגט ובעלת מאמה, איזו מהן קודמת

ע' בתוס' שהביאו ב' פירושים בשאלת הגמ', או דהשאלה היא איזה מעשה הוא מעשה עדיף, וצריך לעשות החליצה בהשני', שהוא החליצה שאינה גרועה כ"כ. עוד פי' בשם הריב"ן דהצד דבעלת הגט עדיף היינו דאתחיל בה בחליצה, ולכך יגמור בה חליצתו, וכן הא דבעלת המאמה, כיון דקרובה לביאה, י"ל חליצה דידה עדיף טפי. וע' בחי' ר' נחום (תנח) דנקט דדעת רש"י דהריב"ן, ופי' דנח' בביאור דינא דחליצה פסולה, דלפי רש"י, כל שאינה ראוי' ליבום היא חליצה פסולה, ותוס' ס"ל דרק היכא דקלישא זיקתה, הוא דהוא חליצה פסולה. וביאר דס"ל לתוס' דנסתפק הגמ' בע"י איזה מעשה קלישא זיקתה טפי, אם ע"י מאמר שקרובה לביאה וחשיבא ככנוסה הוי זיקתה קלישא טפי, או דגט עדיף דעל ידה קלישא זיקתה. אבל רש"י ס"ל דהשאלה היא בחליצה גופא, האם אמרי' דחליצה של בעלת הגט עדיף טפי, דאף דחליצה גרועה היא, משום שאינה ראוי' ליבום, מ"מ חליצתה עדיף, דקרובה לחליצה טפי, ולכן חליצה כזו אי"צ חיזור, ופוסט צרתה. או דלמא חליצה דבעלת המאמר עדיף טפי, דאף דגם חליצתה גריעא, משום דחליצה גרידא לא מהני לפוטרה, שהרי צריכה גם גט למאמרה, אבל מ"מ אולי חליצתה עדיף מהא דבעלת הגט, ומשום דקרובה לביאה [ואף דגם עכשיו אינה ראוי' ליבום, כיון שניתן גט לצרתה]. וע"ש איך שביאר פשיטות הגמ' לפי רש"י.

ב. והאמר רב, כל אשה שאין אני קורא בה בשעת

נפילה יבמה יבא עליה הרי היא כאשת אח שיש לו בנים

וציין הגליון הש"ס לתוס' ב. וביאר בחי' ר' נחום (תסד) דכוונת רעק"א להק' דהא אי' בתוס' שם דדין נאסרה הוא משום דאינו דרכי נועם, דהיינו דלאחר שנפטרה שוב תזקק ליבום. וע"כ הק' רעק"א, דלכאו' כאן אין שייך סברא זו, דהא מעולם היתה זקוקה ליבום זה, וא"כ אין שום חסרון בדרכי נועם לומר דתהי' נאסרה עדיין לו. והנה, ידוע מה שחקר הקובץ הערות (ריש סי' ו') בדברי תוס' הנ"ל בענין דרכי נועם, האם דינא דדרכי נועם הוא גופא סיבת הפטור מיבום, דכיון דאינו דרכי נועם, ממילא פטורה מיבום. או דלמא, כוונת תוס' היא דכיון דכל דרכי התורה הם נועם, א"כ על כרחך כשקבעה התורה הדין דנפילת יבום, צריך לומר דהנפילה היא דוקא בשעת

מיתה ולא לאחר זמן. וביאר ר' נחום כצד ב', דמה דתוס' ס"ל דהמקור לדין נאסרה הוא משום דרכי נועם, היינו דזהו סימן דכשהתורה אמרה יבמה יבא עליה, צריך להיות דאמרה יבמה יבא עליה בשעת מיתה, אבל אם לא אמרה יבמה יבא עליה בשעת מיתה, א"כ לא אמרה לעולם. וא"כ, כיון דלא קרינן בה יבמה יבא עליה כלפי אותו יבם, א"כ אמרי' דכבר גילתה לנו התורה דאין שייך לקרות עליה יבמה יבא עליה אחרי כן.

ג. אבל הכא, זיקה דרבנן היא

כ' תוס' בשם ר"ח דרב לטעמי' דאמר אין זיקה, דאע"ג דודאי אסור לייבם משום ביטול מצות יבמין, לא חשיב הך איסור לאוסרה עולמית, אף לכשתבא לכלל היתה, אבל למ"ד יש זיקה, ראוי לאסור משום שנאסרה עליו שעה אחת. וכ' הרשב"א דלכאו' משמע מזה דזיקה דאורייתא היא, ולכן זהו רב לשיטתו דס"ל דזיקה דרבנן. אבל כ' הרשב"א דאינו מחזור לומר כן, דודאי כ"ע מודו דזיקה דרבנן הוא, אלא דס"ל לרב דאפי' למ"ד יש זיקה, זיקה דרבנן היא ואין מחמירין כ"כ. וצידד דאולי אין כוונת הר"ח לומר דלר' יוחנן זיקה דאורייתא, אלא שאין מילתא דזיקה אלימא כ"כ שתהא הראשונה אוסרת השני' אפי' לאחר מיתת הראשונה.

ד. אבל הכא, זיקה דרבנן היא

ע' בחי' ר' נחום (תסא), שכ' דהוכיחו הראשונים מכאן דאחות זקוקה מדרבנן. והביא דמטו משמי' דהגר"א קטלר דאפי' אם אחות זקוקה דאורייתא, מ"מ אין בה כרת אלא לאו, וא"כ נמצא דמדאורייתא הוי עשה דוחה ל"ת [במקום יבום], וא"כ נמצא דכל האיסור הוא מדרבנן. והעיר ר' נחום, הא לכאו' כאן לא שייך האיסור דרבנן, דהא לאחר ביאה ראשונה פקע זיקת אחותה, וא"כ נמצא דאין מקום לגזור ביאה ראשונה אטו ביאה שני', ע"ש עוד בזה.

ה. אחיות איני יודע מי שנאן

הק' הריטב"א, למה לא תי' דקסבר דחליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין, ולכן שניהם צריכין לחלוץ לשני', וממילא היא אחות חלוצה לכל חד וחד, וע"ש מש"כ לתרץ בשם יש מתרצין, ומה שהק' עליו. והוא כ' דלא הי' ר' יוחנן יכול לתרץ כן, דס"ל דלכ"ע לא אמרי' דחליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין, וכשי' שמואל לעיל.